

Nr B 202

Av herr **Persson, Helmer, m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder på grund av situationen på smörmarknaden, m. m.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr B 39 föreslås att prisrabatteringen av smör skall fortsätta intill utgången av november månad 1958, att möjligheter skapas till differentiering av utjämningsavgifterna på mjölk, att slaktdjursavgiften och förmalningsavgiften höjes samt att införselavgift får uttagas på andra fodermedel än majs och oljekraftfoder.

Vi ansluter oss till förslaget om prisrabattering av smöret och likaså till förslaget om att möjliggöra ett förnuftigare och rättvisare utjämningsförfarande, när det gäller prisutjämningsavgift på mjölk, grädde och ost. Hittills praktiserade metod för prisutjämning å nämnda produkter har nämligen varit en väldig belastning för småbruket i allmänhet och för det norrländska jordbruket i synnerhet.

Den sålunda genomförda prispolitiken på främst mjölken har haft särskilt ödesdigra verkningar inom Norrbottens län. Under år 1957 fick detta läns jordbrukare betala inte mindre än 6 miljoner kronor i prisutjämningsavgift. Följden har blivit att mjölkproduktionen starkt går tillbaka. Under innevarande års fem första månader sjönk sålunda mjölkinvägningen vid mejerierna i Norrbotten med över tre miljoner kg jämfört med motsvarande månader år 1957. Norrbotten har nu kommit att bli ett stort underskottsområde i fråga om mjölkproduktionen. Belysande härför är bl. a. att länets producentförening räknar med att få importera 750 000 liter konsumtionsmjölk och stora kvantiteter torrmjölk.

Förhållandena inom Norrbotten är i stort sett belysande för läget inom hela Norrland. Men mjölkproduktionens starkt minskade lönsamhet inom nämnda områden av vårt land är inte beroende på att mjölkpriset skulle vara för lågt. Som bekant har mjölkpriserna under de två senaste åren stigit med cirka 10 öre per liter, men detta har inte kommit Norrlands jordbrukare tillgodo utan i stor utsträckning kommit att användas för att subventionera storjordbrukets exportförluster.

Vi önskar därför understryka, att den författningsförändring som Kungl. Ma:jt nu föreslår skall leda till att utjämningsavgifterna å mjölk och grädde samt av mjölkavgiften bortfaller för i första hand Norrlands-länen. Ty det är ett orimligt förhållande, att de mindre jordbrukarna skall tvingas subventionera storjordbruket i södra och mellersta Sverige, som för sin utkomst bl. a. har att stödja sig på en betydligt mångsidigare jordbruksproduktion.

1955 års prissättningssystem en orättvisa mot småbruken

Såväl 1955 som 1956 framhöll den kommunistiska riksdagsgruppen att prissystemet som sådant eller de föreslagna mittpriserna inte kunde lösa de trängande ekonomiska och sociala problem, som ett övervägande flertal av jordbruksbefolkningen — småbrukarna — brottas med. Vi erinrade om att prissättningssystemet baserades på en extrem slättbygds-kalkyl, ur vilken brukningsenheterna under 10 hektar generellt uteslutits, att de 185 000 brukningsenheterna i storleksgrupperna 2—10 hektar lämnats utanför, liksom därutöver små och medelstora brukningsenheter i Norrland samt mellersta och södra Sveriges skogs- och dalbygder. Och en sådan inriktning av prispolitiken betecknade vi som ett grovt åsidosättande av det mindre jordbrukets intressen.

Vidare bör det i sammanhanget erinras om att kommunisterna år 1956 föreslog, att det extra mjölkpristillägget för Norrland skulle fördubblas. Vi ansåg och anser fortfarande detta vara fullt motiverat med tanke på att själva utgångsläget för prissättningen av jordbrukets produkter ställer det norrländska jordbruket i stryk.

Därtill vände vi oss mot förmålningsavgiften, som verkar fördyrande på allt bröd, som försäljes i landet, och som avser att vara ett medel att finansiera en dumpingexport av vete- och rågspannmål. Det är inte mindre än 34 miljoner kronor årligen, brödkonsumenterna får satsa för att upprätthålla omförmälda spannmålsexport.

Införselavgifter på fodermedel betecknade vi som en åtgärd, ägnad att gynna storjordbruket på småjordbrukets bekostnad, och yrkade avslag på denna punkt.

Jordbrukarnas inkomstlikställighet med andra yrkesgrupper

Vi ansluter oss helt till uppfattningen, att jordbrukarna skall i inkomsthänseende vara likställda med andra kategorier medborgare. Men det torde väl vara bekant, att storbönder och godsägare inte nöjer sig med de årsinkomster, som de genomsnittliga löntagarna uppbär. Det har alltid varit, och är det i ändå större utsträckning nu, så, att de stora jordägarna genomsnittligt har mer än dubbelt så höga inkomster som de mindre jordbrukarna, arbetarna och de lågt avlönade tjänstemännen. Det prissystem, som nu fungerat i två år, har än mer accentuerat detta.

Storbönderna och godsägarna är rikemansklassen på den svenska landsbygden. De vill på intet sätt bli jämställda med löntagarnas stora massa i inkomsthänseende, de vill bli ännu rikare.

Men de mindre jordbrukarna i vårt land har under den gångna tvåårsperioden fått notera en genomsnittlig inkomstminskning på cirka 10 procent. Följaktligen framstår som den stora uppgiften för riksdagen att rätta till detta miserabla förhållande. En avgörande sak blir då att få

till stånd en mera rättvis och demokratisk prispolitik på jordbrukets produkter.

Men vi önskar också understryka, att den allmänt följda kursen i den ekonomiska politiken varit ägnad att skapa stora svårigheter för de mindre jordbrukarna och konsumenternas stora massa. Nuvarande ränteläge har ökat belastningen på jordbruket med minst 60 miljoner kr. årligen. Att sedan detta huvudsakligen kommit att drabba småjordbruket och löntagarna är uppenbart.

Vi vänder oss mot höjning av slaktdjursavgifterna, införselavgifter på fodermedel och höjning av förmalningsavgiften

Departementschefen föreslår en väsentlig höjning av slaktdjursavgifterna. Motiveringen anges vara att täcka exportförluster för fläsk. Men förslaget innebär, om det godkännes av riksdagen, att de stora fläskproducenterna kommer att särskilt gynnas. Och det är inte det mindre jordbruket som svarar för överskottet på fläsk inom landet. Vidare bör uppmärksamheten fästas vid det förhållandet, att stora områden av vårt land är underskottsområden, när det gäller fläskproduktion. Att i vart fall nu ytterligare höja slaktdjursavgifterna anser vi därför icke vara välbetänt.

Den motivering, som departementschefen och jordbruksnämnden anför för att utvidga området för uttagandet av införselavgifter på fodermedel, måste vara ägnad att inge de största farhågor. Sålunda uttalar departementschefen att "med hänsyn till utvecklingen sedan vintern 1957—1958 i fråga om avsättningen av överskott av animalieprodukter är det nu än mera angeläget att skapa ytterligare möjligheter att dämpa överproduktionen av animalier".

Meningen är sålunda, att i främsta hand jordbrukarna i Norrland skall få betala införselavgift på praktiskt taget alla fodermedel och att dessa i sin tur skall avse att subventionera den fodersädsexport storbönder och godsägare bedriver. Vidare syftar förslaget till att göra det ännu dyrare för de mindre jordbrukarna, främst i Norrland, att producera mjölk och köttprodukter. Hur rimmar nu detta med talet om att göra det möjligt för det mindre jordbruket att få till stånd en mångsidigare produktion?

Med hänvisning till att den s. k. 6-procentregeln kan komma att träda i tillämpning hösten innevarande år, föreslår departementschefen att riksdagen skall godkänna en "höjning av förmalningsavgiften i den omfattning, som kan befinnas erforderlig för att genomföra lämplig ändring av brödsädespriserna, därest den s. k. 6-procentsregeln träder i tillämpning".

Här är det återigen fråga om att utfärda garantier åt de stora spannmålsodlarna och att vidtaga åtgärder för ytterligare prishöjningar på

brödet. Vi förklarar oss vara motståndare till att förmalningsavgiften höjes ytterligare. Redan nu får svenska folket årligen via förmalningsavgiften satsa 34 miljoner kr. till huvudsaklig glädje för att de syd- och mellansvenska godsägarna skall kunna upprätthålla en förlustbringande spannmålsexport. Vi anser detta vara en orimlig politik.

Särskilda prisstödjande åtgärder för Norrland

Krisen inom jordbruket och den därav följande inkomstförsämringen för de mindre jordbrukarna gör sig särskilt märkbar i Norrland. Det som föreslås i Kungl. Maj:ts proposition i fråga om mjölk- och utjämningsavgiften skapar vissa betingelser att tillförsäkra jordbrukarna i främst övre Norrland mera betalt för konsumentmjölken. Men redan nu har krisen utvecklats så påtagligt, att det framstår som nödvändigt med andra kompletterande åtgärder på prispolitikens område. Med detta kan man inte vänta intill dess att treårsavtalet utlöpt, utan de måste komma till stånd omedelbart.

Det går nämligen inte att exempelvis stora centra i Norrbotten hänvisas till att importera sin mjölk från andra delar av landet. Inte heller är det hållbart i längden för Norrbottens jordbrukare att lägga ned mejerier, som är uppbyggda för en kapacitet, motsvarande dubbelt så mycket invägd mjölmängd som för närvarande. Förhållandena inom det norrländska inlandet torde i stort vara desamma.

Därför anser vi, att en av de omedelbara åtgärderna måste bli att få till stånd en fördubbling av det extra mjölkpristillägget för Norrland. Det skulle vara ägnat att tillföra de norrländska jordbrukarna ett välbehövligt inkomstillskott.

Vi vill ännu en gång understryka, att uppgiften för den svenska riksdagen är att nu vidtaga åtgärder, som återställer inkomstläget för majoriteten av vårt lands jordbrukare. Uppgiften är ingalunda att utforma prispolitiken så, att de stora bönderna och godsägarna skall bli ännu rikare. I en tid av överproduktion på praktiskt taget alla jordbrukets alster är det en orimlig statlig politik att söka få till stånd ännu högre priser. Erfarenheten har klarlagt, att de ständigt ökade priserna på jordbrukets produkter har lett till att de mindre jordbrukarnas inkomster har sänkts och att löntagarna fått sitta hårt emellan. Genom en rad kända åtgärder har monopolkapitalet, storbönderna och godsägarna ytterligare berikat sig bl. a. genom de ständigt ökade priserna på jordbruksprodukter. Den politiken måste i det arbetande folkets intresse brytas.

Åberopande vad som ovan anförts hemställes,

att riksdagen, med bifall i övrigt till Kungl. Maj:ts proposition nr B 39, måtte

A) avslå förslaget till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 7 juni 1956 (nr 406) angående slaktdjursavgift m. m.,

B) avslå förslaget om rätt för statens jordbruksnämnd att, efter Kungl. Maj:ts medgivande, intill utgången av regleringåret 1958—1959 uttaga rörliga införselavgifter för de fodermedel och andra produkter, som angivits i propositionen,

C) avslå förslaget om bemyndigande för Kungl. Maj:t att — utan hinder av bestämmelserna om maximering av förmalningsavgiften i 2 § förordningen den 5 juni 1953 (nr 375) med vissa bestämmelser angående prisreglering för råg och vete — förordna om höjning av förmalningsavgiften i den omfattning, som kan befinnas erforderlig för att genomföra en lämplig ändring av brödsädespriserna, därest den s. k. 6-procentsregeln träder i tillämpning, samt

D) besluta att för budgetåret 1958/59 bevilja ett reservationsanslag på 30 miljoner kronor att disponeras för fördubbling av det extra mjölkpristillägget för Norrland.

Stockholm den 8 juli 1958

Helmer Persson

Anton Norling

Gunnar Öhman